Szexuális nevelés és a gyermek boldogsága

Dr. Puskás Balázs
Szent Mihály Intézményfenntartó
2600 Vác, Migazzi Kristóf tér 5.
puskastbalazs@gmail.com

Bevezetés

A magyar gyermekvédelmi törvény kapcsán kialakult viták során annak ellenzői gyakran felvetették, hogy az LMBT ideológiák iskolai terjesztésének korlátozása „különösen káros”[1] lehet a tanulók szexuális fejlődésére, illetve a törvény „frontális támadás a szólásszabadság és a gyermekjogok ellen”[2].

A közösségi médiafelületeken folyó eszmecserék során gyakran találkozhattunk olyan hozzászólásokkal, amelyek a hagyományos szexuális értékrend képviselőit retrográdnak minősítették. A sajtóban és az internetes felületeken közölt kritikák egyike-másika pedig azt vetette fel, hogy a hagyományos értékrendet képviselők egyenesen ellenzik a szexuális nevelést, sőt olyan kommentelők is voltak, akik a szexuális edukáció teljes hiányát vizionálták a köznevelési intézményekben. Ezeknek a véleményeknek a hangoztatói gyakran felvetették, hogy a gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges az iskolai szex edukáció, amely nem csak azért fontos, mert segíti a gyerekeket a szexualitással kapcsolatos kérdéseik megválaszolására, hanem tulajdonképpen hozzájárul ahhoz, hogy teljes, kiegyensúlyozott és boldog életet tudjon élni, amihez elengedhetetlen, hogy a szexualitását felfedezze és a saját identitásának és irányultságainak megfelelő módon élje meg.

A szexualitás tinédzserkori, sőt gyermekkori tárgyalásának szükségességét hangsúlyozó vélemények, cikkek, tudományos vagy annak álcázott írások azt sejtetik, hogy gyermek- és serdülőkorban a szexualitásnak kiemelkedő szerepe van abban, hogy a gyermek[3] boldog-e.

Jelen tanulmány célja, hogy megvizsgálja, valóban ilyen szoros kapcsolat van-e a gyermek boldogsága és szexualitása, illetve a szexuális nevelés között. Valamint arra is igyekszik választ találni, hogy az ismert szexuális és családi életre nevelési programok közül melyek járulhatnak hozzá leginkább a gyermekek boldogságához.

Ehhez először arra kell választ találni, hogy mitől is boldog egy gyermek, illetve a boldogságának mennyi köze van a szexualitáshoz, végezetül pedig azt vizsgáljuk meg, hogy melyek a legelterjedtebb szexuális nevelési programok, és azok mennyiben illeszkednek abba a fogalomrendszerbe, amely a gyermek boldogságát leírja.

[1] Telex, 2021. június 10., 15:29 https://telex.hu/belfold/2021/06/10/pedofil-ellenes-torvenyjavaslat-homoszexualitas-lmbtq-felvilagositas-szuletesi-nem-nemvaltoztatas

[2] Telex, 2021. június 16., 18:36 https://telex.hu/belfold/2021/06/16/pedofilellenes-torveny-homoszexualitas-tuntetes-demonstracio-sandor-palota-ader-janos

[3] Jelen tanulmányban a gyermek szót az ENSZ gyermekjogi egyezményében meghatározottak szerint, a 18. életévét be nem töltött emberekre értjük.

Mitől boldog a gyermek

„Kisfiam, te mitől vagy boldog?" – kérdeztem a hároméves kisfiamat fürdetés után, miután felvette a pizsamáját és felkéredzkedett az ölembe, hogy „vigyem le anyához". A gondolkodás nélküli, azonnali válasz így hangzott: apától, anyától, a tesóimtól.

Ennek a válasznak nagyon örültem, hiszen kaptam a fiamtól egy visszacsatolást, hogy működik a családom. Hiszen a fiam életének, boldogságának a középpontjában mi állunk, akik őt körülvesszük. És egyáltalán nem meglepő, hogy egy gyermek boldogságának kulcsa az őt szerető családi környezetben rejlik. Az én rögtönzött mérésem eredménye tehát az lett, hogy a gyerek (legalábbis a hároméves) akkor boldog, ha szerető család veszi körül.

De vajon hogyan, milyen kritériumok alapján méri a gyermekek boldogságát az arra talán leghivatottabb nemzetközi szervezet, az UNESCO?

Az UNESCO 2020-as tanulmánya[4] a világ 38 leggazdagabb országában, köztük Magyarországon vizsgálta a gyermekek jólétét, boldogulását. A 68 oldalas tanulmány két kérdéskörben, 3 nagy területen vizsgálódott. A két kérdéskör azt firtatta, hogy egyrészt hogyan érzik magukat a gyerekek most, másrészt pedig, hogy milyennek látják a jövőbeli lehetőségeiket. A három terület pedig: a mentális jólét, a fizikai egészség és a készségek (intellektuális- mint matematika/szövegértés és szociális készségek egyaránt).

Pár dolgot kiemelek (1. táblázat): először is kevés olyan ország van, amely mind a három területen átlag fölött teljesít. Vannak olyan országok, amelyeknél az egyes területek között hatalmas különbségek vannak. Ilyen pl. Dél-Korea, amely a fizikai egészség és a készségek területén kiemelkedően teljesít, a mentális egészség terén viszont a sor vége felé kullog. Románia ugyanakkor pont fordítva áll: mentális jólét terén a negyedik, míg a fizikai egészség és a készségek tekintetében a táblázat alsó harmadában foglal helyet. Érdekes, hogy a magyarországi gyermekek mind a mentális jólét, mind a készségek terén bőven átlag fölött teljesítenek (15, ill. 13. hely), de a fizikai egészség kérdésében csak 21.-ek vagyunk, átlagosan pedig a 15. helyet foglaljuk el, Németország és Ausztria közé szorulva.

A lista tetején mind összesítésben, mind pedig a mentális jólét területén Hollandia szerepel. Erre később még visszatérek, amikor majd a gyermek boldogságának okairól lesz szó. Az utolsó, már a boldogtalanabb országokat tartalmazó harmadban pedig olyan vezető hatalmak találhatók, mint az Egyesült Államok, Kanada vagy az Egyesült Királyság. A sort Latin-Amerika egyik legfejlettebb országa, Chile zárja, ők tehát a 38-ok, mindhárom mutatóban jelentősen alulteljesítve.[5]

Érdekesség, és talán az elmúlt évtizedek magyar családpolitikáját igazolni látszó mutató az, amely szerint hazánk a családi kapcsolatok minőségét tekintve Hollandia és Norvégia társaságában holtversenyben az első helyen áll, ebben a szegmensben egyébként Bulgária az utolsó.[6]

A tanulmány felteszi a kérdést, hogy lehet az vajon, hogy bár az eredmények nem rosszak, a fejlett országokban a gyermekek több, mint 50 százaléka inkább boldog, mint nem,

[4] UNESCO - Worlds of Influence – Understanding what Shapes Child Well-being in Rich Countries

[5] Worlds of Influence - Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries 11. oldal https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Report-Card-16-Worlds-of-Influence-child-wellbeing.pdf utolsó hozzáférés: 2023.02.20.

[6] Worlds of Influence - Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries 23. oldal https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Report-Card-16-Worlds-of-Influence-child-wellbeing.pdf utolsó hozzáférés: 2023.02.20.

ugyanakkor mégis nagyon sokan boldogtalanok. Olyannyira, hogy a 15-19 éves korcsoportban a vezető halálok az öngyilkosság[7]. A kérdés egészen pontosan így szól: hogy lehet az, hogy a gazdag országokban nem minden gyermek boldog? A válasz sokrétű: a családi helyzettől a 20%-os gyermekszegénységen át a hiányos családi-, egészségügyi-, oktatási- és gyermekjóléti szolgáltatásokon keresztül a gyenge vagy elégtelen családpolitikáig nagyon sok ok szerepel a tanulmányban.

1. táblázat Gyermekjóléti mutatók: mentális jólét, fizikai egészség, tanulmányi- és szociális készségek

Overall ranking	Country	Mental well-being	Physical health	Skills
1	Netherlands	1	9	3
2	Denmark	5	4	7
3	Norway	11	8	1
4	Switzerland	13	3	12
5	Finland	12	6	9
6	Spain	3	23	4
7	France	7	18	5
8	Belgium	17	7	8
9	Slovenia	23	11	2
10	Sweden	22	5	14
11	Croatia	10	25	10
12	Ireland	26	17	6
13	Luxembourg	19	2	28
14	Germany	16	10	21
15	Hungary	15	21	13
16	Austria	21	12	17
17	Portugal	6	26	20
18	Cyprus	2	29	24
19	Italy	9	31	15
20	Japan	37	1	27
21	Republic of Korea	34	13	11
22	Czech Republic	24	14	22
23	Estonia	33	15	16
24	Iceland	20	16	34
25	Romania	4	34	30
26	Slovakia	14	27	36
27	United Kingdom	29	19	26
28	Latvia	25	24	29
29	Greece	8	35	31
30	Canada	31	30	18
31	Poland	30	22	25
32	Australia	35	28	19
33	Lithuania	36	20	33
34	Malta	28	32	35
35	New Zealand	38	33	23
36	United States	32	38	32
37	Bulgaria	18	37	37
38	Chile	27	36	38

Mindezek között azonban első helyen az alacsony minőségű és traumatizáló kapcsolatokat emeli ki, ezek között is különösen az otthoni, családi kapcsolatok sekélységét.[8]

Hadd idézzem vissza, mit emelt ki a kisfiam, a maga hároméves bölcsességével, hogy mi is teszi őt boldoggá. Megadta ugyanazt a választ, amit az UNESCO jelentésében is olvashatunk.

[7] Ibid 3. oldal

[8] Ibid, 3. oldal

Az UNESCO jelentés nemcsak elemez, megoldási javaslatokat is prezentál, szám szerint hatot, ezekből az első négyre térnék ki:

1. Az első a szegénység visszaszorítása. Pécsi Rita neveléskutató egy előadásában első helyen az alapszükségletek kielégítését emelte ki. „Éhes voltam és ennem adtatok…" A gyermekszegénység felszámolása alap.

2. A második a kora-gyermekkori támogató rendszerek kiépítése. Itt sajnos elsősorban a bölcsődékre gondol, amit én inkább a szükséges rossznak látok. Hiszen a legjobb, leghatékonyabb kora gyermekkori segítő rendszer - ahogy arra maga a jelentés is rámutat – a család. A kora gyermekkorban itt kapja meg a gyermek azt a primer szeretetet, ami ugyanolyan alapszükséglet, mint a víz vagy az élelem. Ha nincs, addig megyek, amíg nem találok, mert meghalok nélküle. És ha nincs, pótszereket fogok keresni. Ha másra nem, a fájdalom, az értéktelenség kifejezésére. Ennek pedig egészen extrém következményei tudnak lenni: pl. Texas államban, 2022 májusában 19 gyermek halt meg egy iskolai lövöldözésben. A legtöbb ilyen lövöldözést olyan fiatalok követik el, akik otthon nem kapták meg azt a feltétel nélküli szeretetet, ami alapszükséglet; azt a csak „azért szeretlek fiam, mert te te vagy" típusú szeretetet, amit csak a szülő vagy a nagyszülő képes megadni. James Dobson, a neves pszichiáter egyik könyvében úgy fogalmaz, hogy ezek a fiatalok, akik ezekre a rettenetes, embertelen tettekre ragadtatják magukat, „golyókat sírnak".[9]

3. Harmadikként és negyedikként egymással szorosan összefüggő célokat fogalmaz meg a dokumentum: egyrészt a gyermekek mentális egészségét segítő szolgáltatások fejlesztését, másrészt pedig a családbarát politikát emeli ki, különösen a munkaerő-piaci helyzetre tekintettel.[10] Itt azért láthatunk némi ellentmondást, hiszen ha olyan családpolitika válik uralkodóvá, amely segíti a gyerekkel való otthon maradást, illetve az édesanyák számára a munkaerő-piaci visszailleszkedést, akkor nem lenne szükséges, hogy a magas színvonalú bölcsődei ellátás külön célként szerepeljen, hanem ennek a nagy, családokat támogató célrendszer egyik részcéljának kellene lennie.

Ahogyan az Magyarországon is van: 3 évig tudnak az édesanyák otthon maradni a gyermekeikkel, aminek ráadásul a társadalmi elfogadottsága is magas, hogy csak egyet emeljek ki a számos családtámogató intézkedés közül. Visszautalnék arra, hogy a jelentés szerint Magyarország a világ legjobb helye a családon belüli kapcsolatok tekintetében, ami – felteszem – azért nagy mértékben köszönhető annak, hogy a gyerek az első 3 évben legtöbb esetben megkapja azt a kiemelt figyelmet, amire az ősbizalom kialakulásához, és később a társasági viszonyrendszerében való zavarmentes működéséhez szüksége van.

Mindezekből és a szülői tapasztalataimból is kiindulva az én meggyőződésem az, hogy a gyermekeink akkor lesznek boldogok, ha a családi környezetben megkapják a nekik járó szeretetet, valamint az úgynevezett „én hatékonysághoz" szükséges támogatást és szabadságot. Pécsi Rita 3 fő fajtára osztja a szeretetet[11], ezekből mindhárom kell a gyereknek:

[9] James Dobson: Fiúk nevelése (Budapest, 2003; 61. oldal)

[10] Worlds of Influence - Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries 4. oldal https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/Report-Card-16-Worlds-of-Influence-child-wellbeing.pdf utolsó

[11] Pécsi Rita a témáról több könyvében is ír: Megtaláljuk vagy kitaláljuk magunkat 19. és következő oldalak, illetve A Nevelés az élet szolgálata sorozat 1. és 2. kötetében. Az idézett gondolatokat ebben a formában szóbeli beszélgetésben jegyzeteltem le.

1. Primer szeretet: feltétel nélküli; azért szeretlek, mert vagy. Az első időben csak ez a szeretet létezik, és ezt „hektoliterszám kell önteni" a gyerekre, mert ebből alakul ki a szeretet tankja. Ennek az a funkciója, hogy terhelhető legyen később a szeretete. Ha ebből nem kap napi egy vödörrel, akkor később a szeretete azért nem lesz terhelhető, mert magával nem lesz megelégedett, ez viszi el az energiáját. Az lesz az alapfeltevése, hogy „nem vagyok szerethető".

2. Általános kapcsolódás-szeretet, a felebaráti szeretet: erre is nagy szükség van, de nem szabad az elsőt sem elengedni. Nem ráépülő, hanem hozzá épülő. Itt vannak elvárások, indokok (azért szeretlek, mert… azt szeretem benned, hogy…), itt nagyon fontos a világos szabályrendszer, a következetesség, a motiváció és a dicséret. Emlékszünk még, hogy az UNESCO szerint Hollandiában a legboldogabbak a gyermekek. Ígértem, hogy megmondom, miért. Anita Cleare nevelési szakértő ezt úgy magyarázta, hogy egy „asszertív nevelői stílus" uralkodik[12]. Azaz a szülők tiszta és világos határvonalakat húznak, ám nagyfokú szeretettel és melegséggel fordulnak a gyermekeik felé; valamint, hogy Hollandiában nem dívik a megszégyenítés, a szülők képesek nyíltan megbeszélni a gyerekeikkel mindent".[13] Szerinte ezek a dolgok kiemelt fontossággal bírnak a gyermekeknél.

3. A hősies szeretet, amikor elfelejtkezem magamról, amikor a másikat akár a saját káromra is támogatom, segítem. A gyerekemnél ez lehet ösztönös és keményen meghozott egyéni döntés eredménye is: Sir Kenneth Robinson az oktatással kapcsolatos egyik előadásában elmondja, hogy leginkább azért költözött a családdal át Kaliforniába, mert a gyermeke olyan szerelmi kapcsolatba lépett, ami káros lett volna a számára.[14] Nem kell ecsetelnem, hogy egy angol lord Kaliforniába költözése mennyire hősies tett…

A gyermeknek meg kell adni a támogatást és a szabadságot is, a szeretet nem elég: ahhoz, hogy az úgynevezett „én hatékonysága" (hozzányúlok, alkotok, csinálok, az a bizonyos „egyedül") kialakuljon, engedni kell. Ugyanakkor segíteni, biztatni és dicsérni: az én hatékonyság önmagában is örömet ad, megerősítés nélkül is. Ugyanakkor a gyerek keresi a megerősítést, ami úgy kell neki, mint eperre a porcukor vagy a tejszínhab: amikor feláll először, boldog, de aztán azonnal körülnéz. Mert kell neki a kapcsolat. Apától, anyától, nagyitól. Valaki, akinek a feltétel nélküli szeretetét élvezi, és ezért vele megosztja nemcsak a létét, hanem az alkotását is. Amikor rajzol, a kis szíve azon a papíron van. Örül és várja, hogy te is örülj. Ahogyan Janikovszky Éva mondja valahol: Én annak örülök, hogy te örülsz.

A fentieket egy általam végzett mini kutatás eredményei is megerősítik. Megkértem egy nagyon kedves óvodavezető barátomat, hogy kérdezze meg egyenként a gyerekeket, mi teszi őket boldoggá és mi az, ami a leginkább elszomorítja őket. Megcsinálta, íme, az eredmények egy 40 fős mintán (2. táblázat):

[12] Children in the Netherlands are among the world's happiest. Here's what the parents do differently (cnbc.com 202111.26.) https://www.cnbc.com/2021/11/26/heres-what-lessons-can-be-learned-from-parenting-in-the-netherlands.html utolsó hozzáférés: 2023.02.22.

[13] Ibid

[14] Kenneth Robinson: Az iskola megöli a kreativitást (TED Talk 2013.05.10.) https://youtu.be/pusrOpFwJ8U utolsó hozzáférés: 2023.02.22.

2. táblázat Kutatás óvodás korú gyermekek körében

Ami boldoggá teszi őket (40 válasz)
Család, családi élmény: 22 fő 55%
Ajándék: 5 fő 12,5%
Élmények (repülés, alkotás, mese, sport): 10 fő 25%
Állatok: 3 fő 7,5%
Ami elszomorítja őket (36 válasz)
Bántás, szidás: 19 fő 53%
Szülő, testvér, barát hiányzik: 9 fő 25%
Fájdalom: 2 fő 6,6%
Aggódás, szorongás: 6 fő 16,7%

Kapcsolat, kapcsolat, kapcsolat mindenhol. Megerősítés, dicséret, szeretet, motiváció, vagy ezek hiánya.

Egy pszichológus barátomnak is feltettem a kérdést, hogy mitől boldog egy gyerek. „Boldog szülők – boldog gyerek" volt a válasza, s hozzátette: ha rendben vagy magaddal meg a pároddal, az tud az alapja lenni a gyerek és a közötted kialakuló kapcsolatnak, aminek a mélysége egyenes arányban lesz a gyereked boldogságával.

Laura Markham nevelési tanácsadással foglalkozó pszichológus könyvének címe hasonló, mint az én pszichológus barátom mottója volt: „Békés szülő, boldog gyermek" Alapvetése pedig az, hogy a gyermek boldogságát, kiegyensúlyozottságát leginkább a szülő és a gyermek közötti kapcsolat folyamatos ápolása, a „kapcsolat táplálása" hozza meg[15]. A gyereket akkor képes a szülő boldoggá tenni, ha maga is boldog, kiegyensúlyozott a privát életében és a párkapcsolatában.

Összefoglalva tehát: a gyermekeink boldogsága akkor garantált, ha a két legfontosabb lelki alapszükséglete (feltétlen szeretetre és „én hatékonyságra" való igény) napi egy vödörrel kap táplálékot.

Hol szerepel a gyermek boldogságában a szexualitás kérdése?

Az Unesco idézett jelentését olvasva azt kell mondanunk, hogy nagyjából sehol. Az egész riportban a szexualitás szó kétszer szerepel,[16] mindkétszer ugyanabban a kontextusban: amikor azt tárgyalja, hogy az azonos nemű párok egyes országokban milyen jogokat élveznek. A gyermek szexualitásáról, szexuális neveléséről, szexuális jogairól egyáltalán nincsen szó.

Ahogy nem említ semmi ilyesmit az ENSZ gyermekjogi egyezménye sem: a nemzetközi jogi jogszabály szövegében a nemiségre utaló szó összesen 5 alkalommal szerepel, mind az ötször a gyermek azon jogainak tárgyalása során, amelyek a nemi erőszaktól, a veszélyeztetéstől való megóvásuk szükségességét tárgyalja.[17]

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy a boldogsághoz általánosságban a szexualitásnak, azon belül a szexuális nevelésnek semmi köze nem lenne. Arra próbálok

[15] Laura Markham: Békés szülő, boldog gyermek; Ursus Libris 2016, 65. oldal

[16] Worlds of Influence - Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries 36. oldal

[17] Egyezmény a gyermek jogairól (Elfogadta az ENSZ Közgyűlése New York-ban, 1989. november 20-án. Magyarországon kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény): 19. és 34. cikkelyek

mindössze rámutatni, hogy míg az ENSZ, az UNESCO és a WHO szexuális neveléssel és a gyermekek szexuális jogaival kapcsolatos írásai ezt a kérdést egészen központinak, a gyermek boldogulása, emberi fejlődése szempontjából alapjelentőségűnek mondják, addig a kifejezetten gyermekjóléttel és azon belül a gyermek boldogság-érzésével foglalkozó UNESCO dokumentum ezt a kérdést egyáltalán nem tárgyalja.

Mielőtt elemeznénk ennek okait, vessünk egy rövid pillantást a létező szexuális nevelési programokra, amelynek áttekintése során nagyban hagyatkozom egy korábban a témában megjelent tanulmányomra.[18]

1. Az átfogó szexuális nevelés

Bár az átfogó szexuális nevelés (amelyet a továbbiakban ÁSZN-ként rövidítek) egy több, mint 60 éve létező megközelítés a szexuális oktatási-nevelési tanmenetek között, idehaza mégis kevesen tudják, valójában mit is takar, milyen alapelvek, milyen módszerek jellemzik. Pedig, ahogy támogatói azt sokszor fel is hozzák, elterjedtsége a fejlettnek mondott világban széles körű, és a nemzetközi szervezetek feltétel nélküli támogatását élvezi.

Fontosabb dokumentumok, vélemények

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) egyik fontos, a témában kiadott dokumentuma a 2018-ban publikált Nemzetközi Gyakorlati Útmutató a Szexuális Nevelésről[19]. A dokumentum az átlagos szülő, pedagógus számára meglehetősen extrémnek mondható javaslatokkal él. A gyerekeket 5 éves kortól tanítani kellene arra, hogy mit jelent a gender mint társadalmi konstrukció; a 10 évesek számára a maszturbációt, mint „teljesen természetes dolgot" mutatná be; az általános iskolásokat pedig a dokumentum ajánlásai szerint be kell vezetni a „nem tradicionális családok" kategóriáiba, különös hangsúlyt fektetve az LMBT jogokra.[20]

Az elsősorban a koronavírus pandémia kapcsán eszünkbe jutó globális egészségügyi szervezet, a World Health Organization (WHO) még ennél is korábban vezetné be a gyermekeket a szexualitás rejtelmeibe. „A szexuális nevelés alapelvei és eredményei." [21] című dokumentumban a szerzők részletesen ismertetik a szexualitással kapcsolatos oktatás, nevelés hátterét, illetve a WHO által felvázolt céljait, alapelveit és módjait. A dokumentum, annak II. részében táblázatos formában tárja elénk a képzési anyagot: ebben kiokosítja a nevelőt, hogy milyen információkat adjon át, illetve mely készségek, attitűdök kialakulását segítse elő a gyermekekben, korcsoportok szerint.

A szexuális nevelés megkezdését már 4 éves kor előtt fontosnak mondja.[22] Javasolja, hogy konkrét szexuális információkat adjunk át a babakorból éppen kinőtt gyermekeknek. Ezt azzal

[18] Puskás Balázs: Az átfogó szexuális nevelés kritikája (Szent István Intézet, 2021.)

[19] Az iránymutatást végül az ENSZ nem fogadta el, ugyanis a „kevésbé fejlett" országok, köztük Oroszország ellene szavazott. A dokumentum teljes szövege itt érhető el: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770

[20] Ibid

[21] http://www.szexualpszichologia.hu/who_iranyelvei.html#4._A_szexu%C3%A1lis_nevel%C3%A9s_alapelvei_%C3%A9s_eredm%C3%A9nyei Utolsó hozzáférés: 2021.09.03.

[22] Ibid – II. Fejezet, 3. cím: „Miért kezdődjön a szexuális nevelés 4 éves kor alatt?" Utolsó hozzáférés: 2021.09.03.

indokolja, hogy így tud megvalósulni a gyerekeknél a „szexualitás témájának normalizálódása” – bármit is jelentsen ez. Ennek fényében javasolja többek között az információ átadását „élvezet és örömszerzés a saját test érintésével, kora gyermekkori maszturbáció” témáiban.

„Az azonos neműek közötti barátság és szerelem”[23] kérdéskörét pedig 4-6 éves kor között javasolja tárgyalni, ahogy „a család különböző felfogásai” is az e korcsoport számára fontosnak tartott információk között szerepel.

Felmerül a kérdés, hogy ez a fajta, az ENSZ, a WHO és a nagy nemzetközi egészségügyi szolgáltatók által szorgalmazott nevelés milyen hatással van a gyerekekre, a tizenévesekre. Bár rengeteg cikk, interjú, írás szól az átfogó szexuális nevelés áldásairól és pozitív hatásairól, ezzel kapcsolatos meggyőző evidenciát felmutatni eddig nem sikerült.

Már maga az említett ENSZ dokumentum sem szolgál ilyennel; bár a 10. sz. mellékletében[24] közöl egy összefoglaló adattáblát, annak megállapításai nem túl biztatóak. A vizsgált országok 67%-ában pl. az ÁSZN a szexuális élet megkezdésének időpontjára nem volt hatással, a képzés után a fiatalok kétharmada pontosan ugyanakkor létesítette első szexuális kapcsolatát, mint a képzés előtt. Csupán 33%-uk várt tovább, de hogy mennyivel, arról nincs adat. A szexuális aktusok gyakoriságát ugyanígy alacsony hatásfokkal (csak a diákok 31%-a létesített kevesebb szexuális kapcsolatot a képzést követően, mint előtte) tudta csökkenteni, azt ismét nem tudjuk, hogy pontosan mennyivel. Ami bizonyosan nőtt a képzések hatására, az az óvszerhasználat (40%-kal) és a különböző fogamzásgátlók használata (szintén 40%-kal).

Az ÁSZN-t támogató nagy szervezetek egy másik kutatásában is tetten érhetők hasonló következetlenségek, csúsztatások. Az UNESCO 2015-ben „globális tanulmányt”[25] készített az átfogó szexuális nevelésről, illetve annak implementációjáról. A tanulmány során (már annak címében is) azt a benyomást keltik a szerzők, mintha egy világszintű, minden országra kiterjedő vizsgálat történt volna. Ugyanakkor a riportból, annak gondos áttanulmányozása során kiderül, hogy az a szerzők által nem meghatározott elv szerint kiválasztott országokat vizsgál[26]: az 1. sz. mellékletben világossá teszik, hogy „válogatott országokról”[27] van szó. A tanulmányban 48 afrikai, ázsiai, latin-amerikai és nem EU-s európai országot vizsgáltak.

Egy konkrét példával szeretném megmutatni azt a fajta inkoherenciát, amire már többször utaltam: a tanulmány, annak 4. fejezetében („Az országok adatainak elemzése”) közli, hogy a vizsgált országok közel 80%-ában stratégiailag vagy a döntéshozás irányelveiben támogatják az ÁSZN-t. Az 1. sz. mellékletben közölt adatok ezzel szemben azt mutatják, hogy a 48 vizsgált országból mindössze 28-ban implementálták részben (5) vagy egészben (23) az ÁSZN-t az iskolai tantervekbe (58%) a „nemzetközi sztenderdeknek megfelelően”, azaz az UNESCO és a WHO ajánlásai szerint. További 11-ben a felülvizsgálat valamely szakaszában járnak, illetve 9 országban egyáltalán nem alkalmazzák. Ezeket az adatokat ebben a bontásban a főszöveg nem közli, ott csupán generalizált következtetéseket olvashatunk.

A 80%-os támogatottság tehát csak akkor igaz, ha a felülvizsgálat alatt álló országokat is beleszámoljuk ebbe a körbe. Ugyanakkor az nem derül ki a dokumentumból, hogy miért és

[23] Ibid – II Fejezet, 3. cím: Mátrix Utolsó hozzáférés: 2021.09.03.

[24] https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770 128. oldal Utolsó hozzáférés: 2021.09.03.

[25] Emerging evidence, lessons and practice in comprehensive sexuality education – a global review; https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243106 Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

[26] Ibid, 4. fejezet: Analysis of country data

[27] Ibid, Annex 1.

milyen várható eredménnyel zajlanak ezek a felülvizsgálatok, hiszen egyáltalán nem biztos, hogy ezek lezárását követően a „kívánt sztenderdek" alkalmazása fog megtörténni.

Nem szükséges komolyabb elemzésekbe bocsátkozni, mert a számok alapján és az elemzések fényében is az látszik, hogy átütő eredményről a legnagyobb jóindulattal sem lehet beszélni, még akkor sem, amikor azokat a statisztikákat, tudományos igényűnek mondott analíziseket nézzük, amelyeket maga a program kidolgozója rendelt meg.

Ha pedig a független kutatásokat vesszük górcső alá, akkor az eredmény még kevésbé teszi indokolhatóvá a globális szervezeteknek és egészségügyi szolgáltatóknak az átfogó szexuális nevelés iránti lelkesedését. Egy nemrégen publikált tudományos elemzés[28] amellett érvel, hogy az átfogó szexuális nevelés megbukott, annak globális bevezetése indokolatlan, sőt káros lenne.

A kutatást végző szakemberek összesen 103 iskolát vizsgáltak meg (60 amerikai és 43 más országbeli intézményt), és azt találták, hogy ezek közül **csak 6 olyan volt, amelyben az ÁSZN hatására egy éven át tartó javulás következett be** a vizsgált kulcsterületeken (szexuális absztinencia, óvszerhasználat, nem kívánt terhesség elkerülése, nemi betegségek elkerülése).

Amíg az iskolák 87 %-ában a kulcsterületeken való effektív hatást nem sikerült elérni, addig az intézmények 16%-ában **az ÁSZN alkalmazása ellenére (vagy lehet, hogy éppen amiatt) romló tendenciát tapasztaltak:** növekedett a szexuális aktivitás, csökkent az óvszerhasználat, több nemi erőszakot követtek el, nőtt a nem kívánt terhességek és a nemi betegségek aránya.[29]

Ezek a mérések mind napjainkban készültek, olyan társadalmakban, amelyek már évtizedek óta a 60-as, 70-es években lezajlott szexuális forradalom[30] kívánalmainak megfelelő szexuális viselkedésformák szerint élnek.

A szexuális forradalmat követő évtized időszaka a mi kutatásunk szempontjából nagyon érdekes, mégpedig azért, mert ez az időszak egybeesik az ÁSZN alkalmazásának robbanásszerű növekedésével a fejlett nyugati országokban, közöttük is elsősorban az Egyesült Államokban, ahol jelentős kormányzati finanszírozással vezették azt be az állami iskolákban.[31] A vizsgált időszakban (1970-1980) a kormány 4000 százalékkal növelte az ÁSZN-re szánt támogatás összegét.

Az eredmény lesújtó volt: a tizenévesek nem kívánt terhességeinek száma 20%-kal nőtt, az abortuszok száma pedig megduplázódott[32]. Pár évvel később, 1986-ban a Johns Hopkins

[28] Re-Examining the Evidence for Comprehensive Sex Education in Schools. The Institute for Research and Evaluation, 2019. https://www.institute-research.com/CSEReport/Global_CSE_Report_12-17-19.pdf

[29] Re-Examining the Evidence for Comprehensive Sex Education in Schools. The Institute for Research and Evaluation, 2019 – executive summary https://www.institute-research.com/CSEReport/Global_CSE_Report_12-17-19.pdf

[30] A szexuális forradalom kifejezés egy olyan időtartamot jelöl, amelynek során a szexuális viselkedésformák alapvető változáson esnek át, értve ezalatt elsősorban egy megnövekedett liberalizációt. Az Egyesült Államokban ennek kirobbantójaként egyebek között elsősorban 2 forrást szoktak megjelölni: az egyik az ún. Kinsey Reportok, amelyek alapjaiban alakították át a nyugati világnak az emberi szexualitásról alkotott nézeteit (**Alfred Kinsey biológus volt**, a gubacsdarazsak kutatója, aki emberi szexualitás kutatójaként tartotta számon magát annak ellenére, hogy ehhez semmiféle képzettséggel nem rendelkezett. Később megalapította a róla elnevezett intézetet. 2 könyvet írt a fenti témában, ezeket nevezik Kinsey Reports-nak: A férfi szexuális viselkedése (1948) és a Nő szexuális viselkedése (1953)). A másik pedig a szájon át bevehető fogamzásgátlók elterjedése volt, amelynek első változatát 1960-ban hagyta jóvá az USA Gyógyszerészeti Ügynöksége.

[31] Thomas Lickona: Where Sex Education went wrong. https://www.ascd.org/el/articles/where-sex-education-went-wrong Utolsó hozzáférés: 2021.09.01.

[32] Ibid

Egyetem kutatása[33] is a fentieket igazolta, a dokumentum szerint az ÁSZN nem csökkentette a nem kívánt terhességek számát.

Egy, a Planned Parenthood Federation (Amerika első számú abortusz szolgáltatója, az ÁSZN egyik legerősebb szószólója) által ugyanebben az évben készített felmérés[34] pedig azt mutatta ki, hogy azok a tinédzserek, akik olyan szexuális nevelésben részesülnek, amelyik fogamzásgátlásra tanítja őket, hamarabb kezdenek szexuális életet élni, mint azok, akik ilyen képzésben nem vettek részt.

A kutatásokból kirajzolódó **kép azt mutatja, hogy** a rendelkezésünkre álló adatok nem azt mutatják, hogy az ÁSZN érdemben gátolta volna a napjainkra konszolidálódott negatív trendek kialakulását. A jelenlegi helyzetet vizsgálva pedig a legjobb esetben is csak annyit tudunk leszűrni a statisztikákból, hogy a már kialakult trendeket (korai tinédzserkori szexuális aktivitás, megnövekedett promiszkuitás) konzerválják.

Egy további célja az ÁSZN-nek a nemi betegségek előfordulásának visszaszorítása a fiatalok között. A korábban idézett, 2019-ben közzétett független kutatás adatai ebben a szegmensben sem nevezhetők pozitívnak vagy biztatónak: „Az Egyesült Államokban minden 4. szexuálisan aktív tizenéves lány valamilyen nemi betegségtől szenved, a nemi betegségek száma a fiatalok között emelkedőben van, a HIV fertőzöttek 45%-át pedig (ez globális adat) a 15-24 éves korosztály adja”.[35]

Mindezeket az adatokat látva az ENSZ-nél vagy a WHO-nál dolgozó szakembereknek minimum el kellene gondolkodniuk azon, hogy más, a lefektetett célok megvalósulását jobban szolgáló iskolai nevelési formát kellene támogatni. Mert bár vannak más, bizonyítottan hatásosabb módszertannal dolgozó nevelési programok is, ezek a szervezetek úgy tűnik, mintha ezek iránt nem érdeklődnének.

Az átfogó szexuális nevelés definíciói, alapelvei, általános jellemzői

A korábban idézett, 2015-ös globális UNESCO jelentés a 2. sz. mellékletében 4 definíciót sorol fel[36]: az 1994-es kairói ENSZ népesedési konferencia, az UNESCO, a WHO és az International Planned Parenthood Federation (továbbiakban IPPF) – amely „a szexuális és reproduktív egészség vezető, nemzetközi civil szervezete”[37] (nem mellesleg az Egyesült Államok legnagyobb abortuszhálózatának működtetője, amelynek teljes bevétele 2019-ben 1,64 milliárd dollár volt)[38] – által megfogalmazott meghatározásokat.

[33] D. A. Dawson (1986), “The Effects of Sex Education on Adolescent Behavior,” Family Planning Perspectives 18, 4: 162–170.

[34] L. Harris, (1986), “American Teens Speak: Sex, Myth, TV, and Birth Control,” poll commissioned by the Planned Parenthood Federation of America. in: https://www.ascd.org/el/articles/where-sex-education-went-wrong Utolsó hozzáférés: 2021.09.01.

[35] https://www.institute-research.com/CSEReport/Global_CSE_Report_12-17-19.pdf 4. oldal; Utolsó hozzáférés: 2021.09.03.

[36] Emerging evidence, lessons and practice in comprehensive sexuality education – a global review; Annex 2. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243106 Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.;

[37] WHO – a szexuális nevelés alapelvei és eredményei http://www.szexualpszichologia.hu/who_iranyelvei.html#4.__A__szexu%C3%A1lis__nevel%C3%A9s__alapelvei__%C3%A9s__eredm%C3%A9nyei 2. fejezet; utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

[38] Forbes.com; https://www.forbes.com/companies/planned-parenthood-federation-of-america/?sh=5dfc19f418a1 Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

A kairói konferencia a tizenévesek megsegítését emeli ki, mint prioritást. A szexuális nevelést elsősorban az iskolai és a „közösségi szinteken" kell megvalósítani, korspecifikusnak kell lennie, minél hamarabb kell elkezdeni, segíteni kell az érett döntéshozatalt és biztosítani kell a gender-egyenlőség fejlődését. Kulcsterületekként a gender-kapcsolatokat és -egyenlőséget, a tizenévesek elleni szexuális erőszak visszaszorítását, a felelős szexuális viselkedést, a fogamzásgátlást, a családi életet és a nemi betegségek visszaszorítását jelölte meg, kiemelve az AIDS/HIV prevenciót. (Akcióterv 4.29, 7.37, 7.41, 7.47 paragrafusok) [39]

Az UNESCO definíciója szerint az „átfogó szexuális nevelés egy korcsoporthoz és kulturális háttérhez igazított módszer, amely a szexualitást tudományos pontossággal, realisztikusan és ítélkezésmentes megközelítésben mutatja be" (International Technical Guidance on Sexuality Education, 2009).[40]

A WHO szerint „a szexuális nevelés a szexualitás kognitív, érzelmi, társadalmi, interaktív és fizikai aspektusairól történő tanulást jelenti. Kora kisgyermekkortól egészen a felnőttkorig tart. A gyermekeknél, kiskorúaknál támogatja és védi a szexuális fejlődést."[41] Ez a definíció azt is kimondja, hogy az elsődleges fókusz a szexualitáson, „mint pozitív emberi potencián és az öröm és kielégülés forrásán kell legyen." Kimondja azt is, hogy a szexuális nevelésnek a nemzetközileg elfogadott emberi jogokon kell alapulnia, ezen belül is „különösen a tudáshoz való jogon, amely fontosabb, mint a betegségmegelőzés".

Az IPPF definíciója alapján az általános szexuális nevelés „emberi jogi alapokon nyugszik, célja, hogy a fiatalokat felvértezze olyan tudásokkal, készségekkel, hozzáállással és értékrendszerrel, amelyek képessé teszik a szexualitásának a meghatározására és élvezetére – fizikailag és emocionálisan egyaránt, individuálisan és másokkal létesített kapcsolatban is."[42] Az IPPF definíciója a WHO-hoz hasonlóan kiemeli, hogy a betegségmegelőzés másodlagos, inkább a gyermekek, fiatalok „nem ítélkező", „nyitott", a „szexuális és reproduktív egészséget pozitívan megközelítő" attitűdjének kialakítását hivatott segíteni.

A meghatározásokban felfedezhetőek közös pontok, és az is, hogy az átfogó szexuális nevelés bizonyos fejlődésen ment át: míg 1994-ben, a kairói konferencia idején még a prevenció volt előtérben, ez a kétezres évek első évtizedének végére háttérbe szorult, és átadta a helyét egy emberi jogi alapokra helyezett, a WHO és az IPPF megfogalmazásában „holisztikus" szexuális nevelésnek.

1994-ben az AIDS okozta sokk még élt, így a szexuális betegségek megelőzése a nem kívánt terhességek visszaszorítása mellett igen hangsúlyos volt. Bár már a kairói záródokumentumban megjelenik a genderegyenlőség, mint elérni kívánt cél, még csupán, mint egy a sorban, és nem is az első helyen. Ez aztán kevesebb, mint 20 év alatt megfordult, és a legfrissebb dokumentumokban már mind a WHO, mind az IPPF explicit módon kijelenti, hogy a szexuális nevelés céljai közül az emberi jogi aspektus az elsődleges, a „szexuális jólét" és a szexuális egészség megőrzése a másodlagossá vált.

A mai átfogó szexuális nevelés tehát, kimondható, hogy inkább ideológiai, mintsem szexuális jellegű. Az emberi jogok területén is tapasztalható erős paradigmaváltás (a „szexuális orientációhoz és a genderidentitáshoz való jog erősebbé vált, mint a magánélethez, a

[39] Emerging evidence, lessons and practice in comprehensive sexuality education – a global review; Annex 2. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000243106 Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.;

[40] Ibid

[41] Ibid

[42] Ibid

biztonsághoz és a szabadsághoz való emberi jogok")[43] elérte a szexuális nevelést is, amelyet a vezető nemzetközi szervezetek a szexualitáshoz fűződő, általuk meghatározott új emberi jogok játszóterévé tettek.

2. Az absztinencia programok

Az Egyesült Államokban az ÁSZN mellett egyes államokban és federális szinten is támogatják az ún. absztinencia programokat, vagy rizikó elkerülő programokat (az Államkincstár 75 – 75 millió dollárt allokált ilyen programokra 2018-ban és 2019-ben).[44]

A két szexuális nevelési iskola (átfogó szexuális nevelés és absztinencia programok) között az alapvető különbségeket Stan E. Weed és Thomas Lickona: Az absztinencia nevelés – kontextusba helyezve c. tanulmánya alapján táblázatba rendeztük, bemutatva a kétféle megközelítés legfontosabb alapvetéseit (3. táblázat).[45]

3. táblázat Az ÁSZN és az absztinencia programok alapvetéseinek összehasonlítása

Átfogó Szexuális Nevelés	Absztinencia programok
A tizenévesek szexuális aktivitása nem jelent problémát, ráadásul elkerülhetetlen, „úgyis csinálni fogják", az önmegtartóztatásra nevelés eleve kudarcra van ítélve, a megoldás a megfelelő információk átadása, a fogamzásgátlók és az óvszerek használatának elterjesztése	A nem kívánt terhességek, a nemi úton terjedő betegségek megakadályozásának legbiztosabb módja, ha a tinédzserek várnak. A családi, vallási, közösségi, iskolai normák hatással vannak a tinik viselkedésére, érdemes és hatékonyan lehetséges az önmegtartóztatásra nevelés.
A szexuális élethez mindenkinek, a tizenéveseknek is joga van, meg kell tanulniuk a koruknak és identitásuknak megfelelő szexuális önrendelkezést, aminek gyakorlása egészségügyileg, pszichológiailag és társadalmilag is hasznos	A szexuális élettől való tartózkodásnak pozitív egészségügyi, pszichológiai és társadalmi hatásai vannak, ezért a tizenévesek számára a legjobb, ha a szexuális élettől a házasságig tartózkodnak; a korai szexuális életnek káros pszichológiai és testi hatásai vannak
Azt tanítja, hogy a szexuális aktivitásnak kor-specifikusan kell történnie, tiszteletben tartva a személyes fejlettséget	Nagyon fontos, hogy az kezdjen csak szexuális életet élni, aki már az önellátás szintjén van, azaz önálló életet él, önálló élet vezetésére alkalmas

Ugyanez a tanulmány részletes elemzéseket közöl az ÁSZN és az absztinencia programok sikerességéről. Ellentétben a korábban említett UNESCO és WHO riportokkal, ez a munka az elemzések kritériumait és módszertanát is ismerteti, sőt arra törekszik, hogy ugyanolyan

[43] Jeff Johnston: How did we get to this gender confused place? https://www.focusonthefamily.com/get-help/how-did-we-get-to-this-gender-confused-place/ Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

[44] Compilation of Social Security Laws/Separete Program for Abstinence Education

[45] San E. Weed and Thomas Lickona: Abstinence Education in Context, 7. és következő oldalak https://www2.cortland.edu/dotAsset/260f7ddd-526b-41e0-9ac6-7a7f0c5eaa19.pdf Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

kritériumrendszerben, egymással összehasonlítható módon vizsgálja a kétféle megközelítés sikerességét.

Az elemzés rámutat arra, hogy míg a vizsgált ÁSZN programok egyike sem tudott 1 évnél hosszabb periódusban sikeres hatást tenni a tinédzserek szexuális viselkedésére és annak nem kívánt következményeire (nemi betegségek, terhességek, korai szexuális aktivitás), addig a vizsgált absztinencia programok 71%-os hatékonysággal produkáltak legalább egy évig tartó hatást.[46] Ez pedig, lássuk be, óriási különbség az absztinencia programok javára.

Megjegyzendő ugyanakkor az is, hogy a „legalább 1 éven át tartó hatás" túl rövid idő egy-egy egyéni életút szempontjából. Kritikusok szerint az absztinencia programok, bár a vizsgált, 1 éves periódusban jelentősen hatékonyabbak, mint az ÁSZN, az évek múlásával azonban a fenti, nagyon jelentős különbség csökkenő tendenciát mutat, ezért felmerül, hogy későbbi megerősítő programokra is szükség van[47].

Egy korábban említett, szintén tudományos igénnyel készült kutatás, a 2019-ben íródott „Az átfogó iskolai szexuális nevelés ismételt vizsgálata – globális elemzés"[48] is hasonló következtetésre jut. Bár itt az absztinencia programok kevéssé jól teljesítenek, de még mindig sokkal jobban, mint az ÁSZN. Míg az utóbbi esetében a vizsgált programok mindössze 11-15%-a bizonyult effektívnek (legalább 12 hónapig tartó pozitív hatás a megadott területeken), addig az absztinencia programok esetében ez 47%.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy az absztinencia programok mind az egyén egészsége és pszichológiai jóléte, mind a társadalmi hasznosság szempontjából jelentős előnyben vannak az átfogó szexuális neveléssel szemben. Az, hogy a legjelentősebb nemzetközi szervezetek (a nyilvánvaló üzleti érdektől vezérelt International Planned Parenthood Federationnel karöltve) mégis ez utóbbit támogatják, nem kizárhatóan azt jelzi, hogy ezeket a szervezeteket a társadalmi hasznosságnál és a tagállamok polgárainak jóléténél jobban érdekli az IPPF és más nagy egészségügyi szolgáltatók érdekeinek szolgálata, valamint az általuk támogatott ideológiák terjesztése.

3. A magyar modell: Boldogabb családokért – Családi Életre Nevelés[49]

A Családi Életre Nevelés programja már lassan 30 éve létezik, és azokban az iskolákban, amelyekben alkalmazzák, szeretik és tartósan beépítik a tantervekbe. Még nem rendelkezik olyan tudományos igényű alátámasztással, mint a fenti, az absztinencia programokkal kapcsolatos elemzések.

Az 1999-ben, közösségi finanszírozásból indult, és azóta is szinte kizárólag önerőből fenntartott program mindazonáltal óriási sikertörténet: az általános iskola első osztályától a

[46] „We are seeing a pattern of evidence that well-designed and well-implemented programs can be effective. Of the seven abstinence programs examined in Kirby's Emerging Answers review (2007), five reported a significant reduction in rates of sexual initiation (Clark et al., 2005; Denny & Young, 2006; Doniger et al., 2001; Howard & McCabe, 1990; Weed et al., 1992). Ibid, 19. oldal; Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

[47] Lásd erről bővebben például: Tárkányi Ákos: Családi életre nevelő és házasságra felkészítő iskolai képzések és tanfolyamok külföldön. Új Pedagógiai Szemle 2011/1-5., 135-161- ol.)

[48] Re-examining the evidence for comprehensive sex education in schools. https://www.institute-research.com/CSEReport/Global_CSE_Report_12-17-19.pdf 19. oldal. Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

[49] L. https://www.parazskozpont.hu/boldogabb_csaladokert_csaladi_eletre_neveles_csen_program Utolsó hozzáférés: 2021.09.06.

középiskola 12. osztályáig tartó tanterv ugyanis 2013-tól a Nemzeti Alaptanterv kiemelt területeként bekerült a magyar köznevelésbe.[50]

A program nem szexuális nevelési program, hanem tágabb is, komplexebb is annál. Tananyaga (mely más tantárgyakba integrált) felöleli mindazokat a témaköröket, amikről, bár az életben való sikeres elinduláshoz óriási szükség lenne beszélni, mindezidáig a formális oktatásban nem volt szó: ezek (többek között) a „barátság, szerelem, szexualitás, önismeret, kommunikáció, konfliktuskezelés, szeretetnyelvek, serdülőkor, férfi – női identitás, párválasztás, szülés, hivatás, karrier, időskor, esélyegyenlőség, elköteleződés, halál – gyász, értékek, önértékelés. Kiemelt témaköreik közé tartozik a felvilágosítás másként és a családtervezés, ilyen órák igénylésekor minimum 5 alkalmat kérnek a foglalkozások megtartásához."[51]

Érdekessége ennek a programnak, hogy a szexualitáshoz való pozitív megközelítésben, annak „holisztikus" tárgyalásában és a tananyag más tantárgyakba integráltságában is hasonlóság fedezhető fel az ÁSZN-nel, míg értékrendszerében és alapvetéseiben ugyanúgy a zsidó – keresztény hagyományokban gyökerezik, mint az absztinencia programok.

Hiszem, ha ez a program eljut oda, hogy a fentiekben idézett tanulmányokéhoz hasonlóan rigorózus kritériumok mentén megmérik a hatékonyságát, kiemelkedően jó eredményeket fog elérni: erre utal az iskolákban a pedagógusok és a tanulók közötti töretlen és egyre növekvő sikeressége és a szinte feltétel nélküli szülői támogatás.

Konklúzió

Természetesen nem állítom, hogy az emberi boldogság és a szexualitás között nincs semmilyen kapcsolat. Azt vitatom, és reményeim szerint ebben a tanulmányban erre sikerült is rámutatni, hogy a gyermekek egészséges fejlődéséhez, a gyermekek jólétéhez, boldogulásához és végső soron a boldogságukhoz szükség volna arra, hogy 4-5 éves kortól folyamatosan arra trenírozzuk őket, hogy találják ki szexuális identitásukat és azt, amit megtalálni vélnek, ott és akkor kezdjék megélni és kiélni, mert az meghozza számukra a kiegyensúlyozott életet, és a mentális jólétet, és az életük boldoggá válik majd.

A kutatások, a gyermekekkel foglalkozó szakemberek tapasztalatai ennek az ellenkezőjét mutatják: a gyermek boldogságát a szexualitásnak minden erkölcsi, személyiségfejlődési és társadalmi kontextusból kiragadott oktatása nemhogy nem szolgálja, hanem ellenkezőleg, az így nevelt gyermekek nagyobb számban hoznak olyan, az életük szempontjából végleges és negatív hatásokat eredményező döntéseket mint az abortusz, a korai házasság vagy éppen egy promiszkuis, hosszú távon a tartós kapcsolatokra való képességet jelentősen meggyengítő életmód.

Az UNESCO által végzett boldogságkutatás, a gyermekek jólétét firtató tanulmány a családot, az elsődleges bizalmi kapcsolatokat, a biztonságos környezetet említi, mint a gyermek boldogságában elsődleges tényezőket. Ugyanezen szervezet szexuális nevelésről szóló tanulmányai azonban úgy beszélnek, mintha ezek a realitások nem is léteznének: mintha a szexualitás kezdete egyben a korábban említett család, kötődés és biztonság végét is jelentené, mintha a szexualitás birodalmában csak az individuum, a jogok, az ismeretek és végső soron a puszta öndetermináció létezne.

[50] Ibid

[51] Ibid

A két világnak a kutatásokat olvasva nincs metszete, ami tökéletesen értelmezhetetlen: hiszen, ha egy gyermeknek a családja és a kötődései a legfontosabbak ahhoz, hogy boldog lehessen, akkor ugyanennek igaznak kell lennie a szexualitására is, amelynek szintén az ő és mások boldogságát kellene építenie.

Erre pedig a fentiek fényében akkor van lehetőség, ha a szexualitást is a kötődés, a család és a biztonság háromszögébe helyezzük, nem pedig azokon kívülre.

Felhasznált irodalom

D. A. Dawson (1986): The Effects of Sex Education on Adolescent Behavior. *Family Planning Perspectives* Volume 18; Chapter 4, 162–170.

Dobson James (2003): Fiúk nevelése. *Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány,* Budapest.

Markham Laura (2016): Békés szülő, boldog gyermek. *Ursus Libris,* Budapest.

Pécsi Rita (2022): Megtaláljuk vagy kitaláljuk magunkat (A nevelés az élet szolgálata 8.). *Kulcs a muzsikához Kiadó,* Pécs.

Puskás Balázs (2021): Az átfogó szexuális nevelés kritikája. *Szent István Intézet*, Budapest.

R-Examining the Evidence for Comprehensive Sex Education in Schools.(2019) *The Institute for Research and Evaluation*, Main Office: Salt Lake City.